

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ หมู่ที่ 9 ตำบลปากทรง อำเภอยะไข่ จังหวัดชุมพร ครั้งนี้ ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนบ้านคลองเรือ ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ด้วยการใช้ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนบ้านคลองเรือ ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยระเบียบวิธีในเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในบ้านคลองเรือหมู่ที่ 9 ตำบลปากทรง อำเภอยะไข่ จังหวัดชุมพร จำนวน 87 ครัวเรือน ๆ ละ 1 คน แล้วนำมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและทำการแปลผล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างระดับความคิดเห็นของประชาชนบ้านคลองเรือ ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา หรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วสรุปเป็นประเด็น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 40-50 ปี สถานภาพสมรสคู่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 20 ปีขึ้นไป และมีความเกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้าชุมชน ในลักษณะเป็นผู้ใช้ไฟฟ้า

2. ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมมากเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการ และความเหมาะสมด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อผลผลิต (Product) ที่ได้รับจากโครงการเป็นลำดับสุดท้าย

2.1 ความคิดเห็นต่อความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (Context) ของโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ พบว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกข้อมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ ประชาชนชาวบ้านคลองเรือมีความต้องการโครงการนี้ รองลงมาได้แก่ สภาพพื้นที่ชุมชนบ้านคลองเรือมีความเหมาะสมต่อการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำ และประชาชนชาวบ้านคลองเรือพร้อมที่จะให้การสนับสนุนโครงการ ฯ นี้ ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นว่ามีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินโครงการ ฯ เป็นลำดับสุดท้าย รองลงมาคือ โครงการนี้มีการเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินงานเป็นอย่างดี

2.2 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างที่โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีความเหมาะสม รองลงมาได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีการควบคุมการก่อสร้างอย่างรอบคอบ และโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่และกำลังคนสำหรับการดำเนินงานอย่างเพียงพอและเหมาะสม ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นว่าโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีเงินงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานเป็นลำดับสุดท้าย รองลงมาคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพของลำน้ำคลองเรือ

2.3 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ รองลงมาได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีการชี้แจงให้ประชาชนทราบและเข้าใจอย่างต่อเนื่อง และโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นว่าโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือสามารถดำเนินการตามที่ประกาศ

ไว้อย่างครบถ้วนเป็นลำดับสุดท้าย รองลงมาคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือสามารถบริหารจัดการให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินงานได้โดยไม่ติดขัด

2.4 ความคิดเห็นต่อผลผลิต (Product) ที่ได้รับจากโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ พบว่ามีผลผลิตในระดับมาก

2.4.1 มีการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ได้เป็นอย่างดี รองลงมาได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ สามารถเป็นแบบอย่างด้านการดูแลจัดการให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ได้ และโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวบ้านกับหน่วยราชการ ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นว่าโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นลำดับสุดท้าย รองลงมาคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือสามารถตอบสนองความต้องการด้านพลังงานไฟฟ้าของประชาชน

2.4.2 มีผลกระทบจากโครงการในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ช่วยให้มีการดูแลแหล่งน้ำในชุมชนดีขึ้น รองลงมาได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ มีส่วนช่วยเรื่องการสร้างสังคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ จะช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นว่าโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ทำให้ประชาชนมีค่าใช้จ่ายจากค่าไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเป็นลำดับสุดท้าย รองลงมาคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนจากการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและการเกษตร

2.5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ

2.5.1 ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ เครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้ามีขนาดใหญ่เกินไปไม่เหมาะสมกับปริมาณน้ำ การขนส่งวัสดุไม่สะดวกทำให้การก่อสร้างล่าช้า และความไม่เพียงพอของน้ำที่จะนำมาสร้างพลังไฟฟ้า

2.5.2 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขหรือปรับปรุงการดำเนินงาน ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและจริงจัง ควรลดขนาดของเครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้า ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นต้นแบบในการดูงานด้านการจัดการ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชน และปรับปรุงเส้นทางไปโรงไฟฟ้าให้มีความสะดวกมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (Context) ของโครงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ พบว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกข้อมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากประชาชนมีความต้องการโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนอยู่ก่อนแล้ว โดยเห็นได้จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างหลายรายตอบว่ามีความต้องการไฟฟ้า ประกอบกับมีการเตรียมความพร้อมด้วยการชี้แจงทำความเข้าใจแก่ประชาชน สอบถามความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินโครงการ และพบว่า การสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการพลังงานไฟฟ้าของประชาชน จึงทำให้ประชาชนชาวบ้านคลองเรือเห็นด้วยและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนโครงการ ฯ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างบางรายตอบว่ารับรู้เรื่องราวอยู่ตลอด และชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมาก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของโกวิท พงงาม (2545, หน้า 11) ซึ่งกล่าวไว้ว่ากรรมวิธีสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการให้ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมอภิปราย ถกปัญหาหรือเนื้อหาสาระของแผนงานหรือโครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา จนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชน ทำให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย ผลการศึกษาของพรพร เจริญวินัย (2554) ที่พบว่า ครึ่งเรือนส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ไฟฟ้า เนื่องจากรับรู้และเข้าใจสภาพปัญหาของการขาดแคลนพลังงานไฟฟ้า จึงต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการโรงไฟฟ้า เช่นเดียวกับผลการศึกษาของสวัสดิ์ สมักรพงศ์ (2552) ด้วยการจัดทำเวทีเสวนาของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพบว่าประชาชนผู้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของโรงไฟฟ้าชุมชนส่วนใหญ่เห็นด้วย และต้องการให้มีโรงไฟฟ้าพลังน้ำขึ้น โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะไม่กระทบกระเทือนกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตรงกันข้ามเป็นการเพิ่มความเข้าใจในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าต้นน้ำมากยิ่งขึ้น ดังนั้นหากโครงการใดที่ไม่มีการศึกษาว่าสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเตรียมความพร้อมอย่างดีพอแล้ว โดยเฉพาะหากเป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมด้วยก็อาจประสบกับปัญหาในการดำเนินงานได้ ดังเช่นผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ซึ่งติดตามและประเมินผลโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง และพบว่า หลายโครงการเป็นโครงการใหม่ ที่เริ่มดำเนินงานเป็นครั้งแรกและหน่วยงานรับผิดชอบมีเวลาสร้างความเข้าใจและเตรียมการน้อย ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน ไม่ได้รับความสะดวก

2. ความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีความเหมาะสมมากที่สุด เพราะวัสดุอุปกรณ์พร้อมทุกอย่าง ทั้งเป็นเพราะก่อนดำเนินโครงการได้มีการศึกษาสำรวจก่อนออกแบบก่อสร้างโครงการ โดยทีมงานที่เป็นวิศวกร และมีการวางแผนการจัดหาและใช้วัสดุอย่างเพียงพอและเหมาะสม มีบางรายที่ตอบว่าอุปกรณ์บางอย่างไม่เหมาะสมได้แก่ กำลังเครื่องที่ผลิตไฟฟ้าใหญ่เกินไป ทำให้การทำงานของเครื่องไม่สมดุล, เครื่องใหญ่เกินไปอยากได้เครื่องเล็กกว่านี้ให้เหมาะสมกับน้ำน้ำแล้ง, เครื่องใหญ่กว่าน้ำที่มีอยู่ ถ้าจะให้ดีน่าจะตั้งเครื่อง 30 หรือ 50 กิโลกรัม จะดีที่สุดจะสมกับน้ำที่มี, อุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าได้ไม่เต็มที่ หรือสมควรปรับปรุงเครื่องให้เหลือ 30 กิโลกรัม เป็นต้น อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานที่ศึกษาปริมาณน้ำก่อนก่อสร้างโครงการนั้น อาจมีเวลาในการเก็บข้อมูลไม่มากนักจนมีอาจศึกษาปริมาณน้ำตลอดทั้งปีได้ จึงทำการเก็บข้อมูลเฉพาะในช่วงที่มีปริมาณน้ำมาก ประกอบกับมีการอาศัยข้อมูลในการอ้างอิงปริมาณน้ำจากงานวิจัยอื่น ๆ มาประกอบ มากกว่าการคำนวณจากปริมาณน้ำที่แท้จริงของพื้นที่จนมีผลต่อการคำนวณขนาดของเครื่องจักร ส่งผลให้ใช้กำลังเครื่องผลิตไฟฟ้าที่มีขนาดใหญ่เกินไป จนขาดประสิทธิภาพในการผลิตกระแสไฟฟ้าอันเนื่องมาจากความสมดุลระหว่างปริมาณน้ำกับกำลังของเครื่องจักร โดยเฉพาะในฤดูแล้งที่มีปริมาณน้ำน้อย

3. ความเหมาะสมด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ รองลงมาได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีการชี้แจงให้ประชาชนทราบและเข้าใจอย่างต่อเนื่อง และโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ซึ่งมีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เป็นเพราะว่าก่อนทำการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ได้มีกระบวนการชี้แจงให้ประชาชนทราบและเข้าใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจถึงความจำเป็นของการมีโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชน ซึ่งมีการเตรียมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 2 ระยะด้วยกันคือระยะที่ 1 ด้วยการนำไปพบปะพูดคุยกับชุมชนต้นน้ำในจังหวัดภาคใต้ และร่วมศึกษาดูงานที่โรงไฟฟ้าบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้เรื่องโรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก และเกิดความมั่นใจในศักยภาพของป่าต้นน้ำบ้านคลองเรือ ต่อมาในระยะที่ 2 โครงการ ฯ ได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับชาวบ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลปากทรง และหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก ที่จะมีชุมชนเป็นเจ้าของและ

รับผิดชอบการบริหารจัดการ (องค์การบริหารส่วนตำบลปากทรง, 2553) ผลการศึกษาที่ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนนี้ ได้เกิดเป็นรูปธรรมเบื้องต้นที่ชัดเจน จนได้รับฉันทานุมัติจากชุมชน รวมทั้งมีแนวทางในการบริหารจัดการ โรงไฟฟ้าพลังน้ำที่ชุมชนจะเป็นเจ้าของ ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารร่วมกันระหว่างฝ่ายราชการและประชาชน ในการบริหารโครงการเพื่อให้เกิดความโปร่งใส เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของพชรพร เจริญวินัย (2554) ที่พบว่าชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการโรงไฟฟ้า โดยการจัดตั้งคณะกรรมการโรงไฟฟ้าที่มาจากคนในชุมชน แบ่งเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายควบคุมดูแลและรักษาโรงไฟฟ้า ฝ่ายการเงิน และฝ่ายดูแลรักษาฝ่ายและต้นน้ำ โดยทั้ง 3 ฝ่ายนี้จะทำงานร่วมกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนตำบลไพรโยค และอุทยานแห่งชาติไพรโยค ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักร่วมกันกับชุมชน เพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการก่อสร้างอยู่บ้าง โดยเฉพาะช่วงฤดูฝน ซึ่งจากการตอบคำถามปลายเปิดมีบางรายที่สะท้อนถึงปัญหาว่า มีความยากลำบากต่อการขนส่งวัสดุ ก่อสร้าง ต้องขนส่งด้วยกำลังคนทั้งสิ้น ทำให้ระยะเวลาการก่อสร้างจึงยาวนานกว่าปกติหลายเท่า บ้างก็บอกว่าไม่มีเครื่องจักรขนาดใหญ่เข้ามาช่วยในการขนส่งวัสดุที่มีน้ำหนักมาก ฝนตกหนัก การสร้างล่าช้า, การขนส่งวัสดุในการใช้ก่อสร้างลำบากมาก เพราะถนนไม่ดี, ฝนตกหนักการสร้างต้องหยุดชะงัก, ถนนในการลำเลียงของก่อสร้างลำบาก ต้องใช้ชาวบ้านขนอุปกรณ์ หรือ การก่อสร้างข้ามฤดูกาล ฤดูฝนขนส่งด้วยกำลังคนได้ยากลำบาก เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะมีการวางแผนการก่อสร้างในช่วงฤดูฝน ประกอบกับเส้นทางในการเดินทางสู่สถานที่ก่อสร้าง โรงไฟฟ้ามีความยากลำบากจึงไม่สามารถใช้ยานพาหนะในการขนส่งได้อย่างสะดวก ต้องใช้แรงงานซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นหลัก ดังนั้นในการวางแผนการก่อสร้าง โรงไฟฟ้าพลังน้ำในครั้งต่อ ๆ ไปควรคำนึงถึงเส้นทางในการขนส่งและฤดูกาลที่จะทำการก่อสร้างด้วย

4. ผลผลิต (Product) ที่ได้รับจากโครงการ สามารถอธิบายได้ 2 ประเด็นคือ

4.1 การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งพบว่า มีการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการในระดับมาก โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนได้เป็นอย่างดี สามารถเป็นแบบอย่างด้านการดูแลจัดการให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ได้ รวมทั้งสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวบ้านกับหน่วยราชการนั้น เป็นเพราะว่าโครงการได้มีการสร้างความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะก่อนการก่อสร้างทั้งการศึกษาฐานและการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสวสดี สมักรพงศ์ (2552)

ที่พบว่าหากมีการจัดทำเวทีเสวนา โดยประชาชนผู้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของโรงไฟฟ้าชุมชนส่วนใหญ่เห็นด้วย และต้องการให้มีโรงไฟฟ้าพลังน้ำขึ้นแล้ว ชุมชนก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือโดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบในการบริหารจัดการโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชน และระดมทุนจากทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ผลการศึกษาของพชรพร เจริญวินัย (2554) ซึ่งพบว่ารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกับไฟฟ้าพลังน้ำนั้น ต้องมีชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการโรงไฟฟ้า โดยการจัดตั้งคณะกรรมการโรงไฟฟ้าที่มาจากคนในชุมชน ดังนั้นหากโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนแห่งใดที่ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือก็มักเกิดปัญหา อุปสรรค จนยากที่จะดำเนินงานอย่างราบรื่นได้ ดังเช่นผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ที่ติดตามและประเมินผลโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง แล้วพบว่า บางโครงการซึ่งเป็นโครงการใหม่ ที่เริ่มดำเนินงานเป็นครั้งแรกและหน่วยงานรับผิดชอบมีช่วงเวลาสร้างความเข้าใจและเตรียมการน้อย ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน ไม่ได้รับความสะดวก และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะในการกำกับ ดูแล และบำรุงรักษา

4.2 ผลกระทบจากโครงการ ซึ่งพบว่า มีผลกระทบในระดับมาก โดยเห็นว่าโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ ช่วยให้มีการดูแลแหล่งน้ำในชุมชนดีขึ้น รองลงมาได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ มีส่วนช่วยเรื่องการสร้างสังคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ จะช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนมีความเห็นว่าโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ สามารถตอบสนองความต้องการด้านพลังงานไฟฟ้าของประชาชน และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนจากการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและการเกษตรอยู่ในลำดับท้าย ๆ แสดงให้เห็นว่าโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือนี้ประสบความสำเร็จในด้านการสร้างเข้าใจ การระดมความร่วมมือในการก่อสร้างจากประชาชน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ ได้ แต่ยังมีอาจตอบสนองความต้องการด้านพลังงานไฟฟ้าของประชาชนและบรรเทาความเดือดร้อนจากการขาดแคลนแหล่งน้ำแก่ประชาชนได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยนัก ทั้งนี้เป็นเพราะปริมาณน้ำไม่เพียงพอตลอดปีโดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง ทำให้มีน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง อีกทั้งขนาดของเครื่องจักรที่มีขนาดไม่สัมพันธ์กับปริมาณน้ำในช่วงฤดูแล้งเช่นกัน ซึ่งผลการดำเนินโครงการนี้ยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายสูงสุดของโครงการจัดการความรู้ด้านพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ (2554) ในการจัดการทรัพยากรน้ำของบ้านคลองเรือ ซึ่งได้แก่ การมีน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในครัวเรือน การมีน้ำเพื่อการชลประทานสำหรับพื้นที่ทำการเกษตร และการมีน้ำเพื่อเป็นแหล่งพลังงานผลิตกระแสไฟฟ้าสำหรับชุมชน

5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนั้น ส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาในระหว่างการก่อสร้างมากที่สุด เช่น การก่อสร้างในช่วงฤดูฝน เส้นทางคมนาคมยากลำบากแก่การขนส่งต้องใช้แรงงานคนเป็นหลัก แต่ก็ยังสามารถประสบความสำเร็จในการก่อสร้างได้แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือที่ดีของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของโกวิท พวงงาม (2545, หน้า 8) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ขั้นตอนหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด จึงผ่านพ้นอุปสรรคนั้นมาได้ ส่วนปัญหาและอุปสรรคประการต่อมาคือ ความเพียงพอของน้ำที่จะนำมาสร้างพลังไฟฟ้า โดยเฉพาะช่วงหน้าแล้ง น้ำในคลองลดลงจนไม่สามารถผลิตไฟฟ้าเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเพียงพอ ประกอบกับกำลังเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าที่ใหญ่เกินไป ทำให้การทำงานของเครื่องไม่สมดุลกับปริมาณน้ำ ดังนั้นจึงควรพิจารณาหาเครื่องจักรที่มีขนาดที่เหมาะสมกับปริมาณน้ำเพื่อให้สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้อย่างเพียงพอตลอดปี

สำหรับข้อเสนอแนะจากประชาชนนั้นส่วนใหญ่เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และปรับขนาดของเครื่องจักรที่สามารถผลิตไฟฟ้าได้ตลอดทั้งปี โดยให้เหตุผลว่าปัจจุบันเครื่องผลิตไฟฟ้าที่ใช้อยู่มีขนาดใหญ่เกินไป และน้ำไม่พอใช้ปั่นไฟ โดยบางรายบอกว่าสมควรใช้ขนาด 30-50 กิโลวัตต์ ก็เพียงพอแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจัง เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อประชาชนทำให้ไม่มีไฟฟ้าใช้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทั้งยังถือว่าไม่บรรลุเป้าหมายหลักของโครงการที่ต้องการให้ชุมชนมีกระแสไฟฟ้าใช้ ถึงแม้ว่าจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดีก็ตาม หากยังไม่มี การแก้ไขปัญหานี้ในส่วนนี้ก็จะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโครงการและส่งผลต่อความร่วมมือในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การประเมินความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการ จัดตั้งแหล่งเรียนรู้โรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ หมู่ที่ 9 ตำบลปากทรง อำเภอยะไข่ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญเรื่องความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (Context) เป็นลำดับแรก ดังนั้นก่อนดำเนินโครงการใด ๆ ในชุมชน ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนให้มากที่สุด โดยเฉพาะความต้องการของประชาชน และความเหมาะสมของสภาพพื้นที่

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผลผลิต (Product) ที่ได้รับจากโครงการมีคะแนนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นการกำหนดผลผลิตจากโครงการ ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบด้วย

3. จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับกระบวนการ (Process) ของโครงการในระดับมาก จึงควรคำนึงถึงความโปร่งใสในการปฏิบัติให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัยพบว่า เครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้ามีขนาดใหญ่เกินไป หน่วยงานที่รับผิดชอบควรทบทวนหาวิธีแก้ไข หากเห็นว่ามีความเหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชาการแล้ว ก็ควรชี้แจงทำความเข้าใจแก่ประชาชน

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปริมาณน้ำไม่เพียงพอผลิตกระแสไฟฟ้าในช่วงฤดูแล้ง จึงควรมีรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของป่าต้นน้ำและมีการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอตลอดปี รวมทั้งอาจหาแหล่งน้ำสำรองไว้ในอนาคต

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาพร้อมกับประชาชน ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือในสิ่งที่ประชาชนมีอาจดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น สนับสนุนเครื่องจักร อุปกรณ์ รวมทั้งงบประมาณ เป็นต้น เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐและประชาชน

4. ส่งเสริมชุมชนเป็นต้นแบบในด้านการจัดการโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรักภูมิใจในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และสามารถถ่ายทอดแก่ชุมชนอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมด้วยเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) อย่างครอบคลุม ทั้งฝ่ายวิชาการ ผู้สนับสนุน องค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เป็นต้น